

PRIMJERI ESEJA

ESEJ 1

Johann Wolfgang Goethe njemački je romanopisac iz razdoblja predromantizma (kraj 18. stoljeća), koje se isticanjem individualizama i osjećajnosti opire prethodnom razdoblju klasicizma. Najpoznatiji roman iz tog razdoblja epistolarni je roman Patnje mladog Werthera, u kojem je glavni lik zbog svoje naglašene osjećajnosti i neprilagođenosti tipični romantičarski lik.

Werther je lik kojem ljubav, kao najjači osjećaj svakoga čovjeka, daje smisao životu, što je jedna od osobina romantičarskog junaka. Nakon susreta na plesu s djevojkom Lottom koju je upoznao u Wahlheimu, kamo je doputovao kako bi riješio pravne obiteljske poslove, njega emocije posve preplavljaju. Usmjeren je na nijanse svojih proživljavanja, a ljubav prema Lotti i njezina naklonost čini ga svemoćnim, otvara njegove slikarske i čitateljske sklonosti, još ga više povezuje s prirodom koja postaje stanje njegove duše. Upravo se u polaznom tekstu od 21. lipnja prikazuje njegova ushićenost i razdraganost prirodom, koja se uočava u nagomilanim kratkim uskličnim rečenicama i upotrebi umanjenoća. Šumicu, brežuljke i dolinu poistovjećuje s Lottom. To je prostor koji ga smiruje i u kojem bi se želio skrasiti. Ali, romantičarski junak stalno je u proturječjima: s jedne strane tu je želja za prostranstvima (*o ljudskoj žudnji da se prostre, da napravi nova otkrića*), a s druge strane potreba da se smiri u mirnom životu (*o nutarnjem porivu da se voljno prepusti ograničenjima*). Također, u tekstu se primjećuje i njegova sanjarska i naivna zaljubljena priroda. No, u njegovoj je blizini Lottin zaručnik Albert. Na Wertherovu veliku žalost Lotta racionalno bira odgovornog supruga, onog komu se obećala, što se od nje i očekuje. Werther to ne može prihvatiti, neuzvrćena ljubav dovodi ga do živčane rastrojenosti i samoubojstva. Dakle, ovakav izdvojeni preosjećajni, pojedinac obuzet ljubavlju primjer je romantičarskog junaka koji je jasno suprotstavljen osobinama klasicističkog junaka iz prethodnog razdoblja, odgovornog i sklonog racionalnom promišljanju.

Kao pravi romantičarski junak, Werther se osjeća razočaranim i suvišnim u sasvim tuđem svijetu u kojem ne nailazi na razumijevanje okoline. Upravo se u drugom dijelu romana i u pismu od 20. siječnja vidi sudar dvaju svjetova. U novom gradu, kamo odlazi da bi se udaljio od Lotte, on se osjeća nemoćnim, kao lutka čijim postupcima upravljaju drugi ljudi. Ne slaže se sa svojim šefom, a prijetvorno i ukočeno plemstvo odbacuje njega i njegovu otvorenu prirodu. Takvo stanje čini ga rastrojenim i depresivnim, zamišljenim nad smislom postojanja, što je i prikazano u pismu Lotti. Novi grad i društvo doživljava kao prostor snijega i leda posve je u suprotnosti s idiličnim svijetom prikazanim u pismu od 21. lipnja. U tom nepoticaјnom svijetu (*Kako se isprazne sva moja osjetila;*) jedino ga smiruje uspomena na trenutke provedene s Lottom: „tako sveto, tako toplo! Dobri Bože! prvi ponovni sretni trenutak.” Usamljen je i nesretan, a utjehu više ne pronalazi ni u prirodi: „danju se nadam da ću se obradovati mjesečini, a ostanem u svojoj sobi”. Njegovo je stanje naglašeno pripovijedanjem u prvom licu, upotrebom uskličnih rečenica i grafostilemima. Iako čezne za Lottom i Wahlheimom, sreću mu ne donosi ni povratak. Naime, Werther nakon povratka u Walheim ne može kontrolirati svoje osjećaje, osjeća se neprihvaćenim i nevoljenim, a čak se i Lotta i Albert, kojima je stalo do Werthera, udaljavaju od njega. Werther do samog kraja čezne za svime što mu je nedostižno, što je tipična odlika romantičarskog junaka.

Werther je prikazan kao tipičan romantičarski lik istančane osjećajnosti koja određuje njegov odnos prema Lotti, društvu i prirodi. Svijet doživljava okom zaljubljenog čovjeka i prezire društvo koje robuje pravilima. Zbog tog nesklada ideala i stvarnosti postaje sve rastrojeniji i odabire smrt kao smirenje.

Središnja tvrdnja: 3 boda

Argumentacija: 3 boda

Povezanost teksta: 3 boda

Upotreba rječnika: 3 boda

Pravopis i gramatika: 3 boda

Ukupno: 15 bodova

ESEJ 2

„Patnje mladog Werthera” najpoznatije je djelo slavnog njemačkog romantičara Johanna Wolfganga von Goethea. Ovaj roman pripada razdoblju predromantizma i jedan je od najpoznatijih romana ove vrste svih vremena. Ovo je jedan epistolarni roman, što znači da je sastavljen od pisama i dnevnčkih zapisa, koje zajedno tvore radnju. Ipak, radnja nije glavni adut ovog romana, ono što je najvažnije su osjećaji koji se izražavaju kroz pisma i Wertherove zapise, ali i atmosfera te krajnji dojam o djelu. Baš zbog određenosti osjećajima i zanesenosti prirodom kao utočištem, on je romantični lik i to ću dokazati nizom argumenata.

Pisma koja predstavljaju sadržaj romana upućena su Wertherovom prijatelju Wilhelmu, a piše ih sam Werther tražeći emocionalni oslonac od svog prijatelja. Takav subjektivni pripovjedač i epistolarna forma romana karakteristični su za romantičarsku književnost. To je i vidljivo u ova dva polazna teksta. Werther je romantičarski lik vođen osjećajima i jako puno razmišlja: – mnogo sam razmišljao o ljudskoj žudnji da se prostre, da napravi nova otkrića, da se skiće posvuda; a onda opet o nutarnjem porivu da se voljno prepusti ograničenjima, da krene kolosijekom navike, te da ne mari ni za lijevo ni za desno.” Ovo s navikom tiče se Lotte. On bi jako rado bio s njom, ali ona ima zaručnika, tako da se radi o ljubavnom trokutu. Zbog toga bježi i u drugi grad, a prirodu koju prije doživljava kao mirnu luku, sad počne doživljavati kao oluju i neprijatelja. To je primjer humaniziranoga pejzaža, važnog u romantizmu.

Glavna ideja ovog romana je prikazati sudbinu pojedinca koji se ne uklapaju u društvo, a Werther je njihov predstavnik. Ti tipovi ljudi iznimno su otuđeni od svoje zajednice i društva općenito te se osjećaju neprihvaćeno čak i među svojima. Werther je uz sve to i nesretno zaljubljen, pa, s obzirom na svoju izuzetno osjećajnu prirodu, jedini izlaz vidi u tipičnom romantičarskom bijegu – samoubojstvu. On jednostavno ne može obuzdati svoje osjećaje i pri tome zaboravlja i na one najbliže. Iako on druge vidi kao krivce za svoju otuđenost, zapravo je i sam kriv jer ne pristaje na kompromis što je karakteristično za romantičarske junake, a suprotno racionalnom shvaćanju života koje je bilo zastupljeno u klasicizmu i prosvjetiteljstvu.

Upravo se u drugom dijelu romana i u drugom polaznom tekstu od 20. siječnja vidi doživljaj mirnog i nemirnog svijeta. Werther postaje razočaran u sasvim tuđem svijetu u kojem ne može ostvariti ideal skladne ljubavi i ne nailazi na razumijevanje okoline, što je još jedna od osobina romantičarskog junaka. U tom novom prostoru on se osjeća nemoćnim, kao lutka čijim postupcima upravljaju drugi ljudi: „Sudjelujem u igri, odnosno igraju se sa mnom kao da sam lutka i ponekad uhvatim susjeda za drvenu ruku, pa se od jeze povučem.”

Izražavanje „svjetske boli” dominantna je karakteristika ovog romana. Upravo zato je roman „Patnje mladog Werthera” najznačajnije djelo ovog razdoblja. Goethe ga je napisao u samo nekoliko tjedana i njime se snažno suprotstavio dotadašnjoj klasicističkoj poetici te time zauvijek promijenio tijek dotadašnje svjetske književnosti.

Središnja tvrdnja: 2 boda (udaljavanje od središnje tvrdnje)

Argumentacija: 2 boda (stilski obilježja polaznih tekstova, nejasni argumenti, argumenti nisu jasno oblikovani na početku odlomaka)

Povezanost teksta: 1 bod (nejasna i nelogična struktura središnjih odlomaka, neprikladan zaključak, nejasne rečenice)

Upotreba rječnika: 3 boda

Pravopis i gramatika: 3 boda

Ukupno: 11 bodova

ESEJ 3

„Patnje mladog Werthera” epistolarni su roman i najpoznatije djelo njemačkog pisca J. W. Goethea. Ovo djelo vrhunac je „Sturm und Drang” pokreta europskog romantizma, točnije predromantizma. Roman je u obliku pisama koje glavni lik Werther šalje svome prijatelju Wilhelmu – pisan u prvom licu, te u trećem što je ujedno i autorov dodatak. Kroz glavnog junaka Werthera izražen je romantičarski osjećaj „svjetske boli”, koji kasnije utječe na duh cijele epohe. „Verterizam” tako označava pojavu iznimnih pojedinaca – intelektualaca – koji tragično završavaju u sukobu sa stvarnošću. Glavni lik Goetheovog romana Werther prikazan je kao pravi romantičar, sanjar, nerealan čovjek koji cijelo vrijeme sanjari o Lotti i iskazuje ljubav prema njoj. Baš su to osobine romantičarskoga junaka.

Werther u svojim pismima prijatelju Wilhelmu govori o ljepotama prirode, o ljubavi i o sreći. Zaljubljen je u Lottu, stalno o njoj misli, uživa biti u njezinu društvu. Pritom zaboravlja da je Lotta zaručena za Alberta i zbog toga nedostižna. U jednom trenutku odlazi kako bi ju pokušao zaboraviti, ali to mu ne uspijeva. Nakon povratka, Lotta ga odbija jer je svjesna svojih obveza prema Albertu. To Werthera potpuno uništi.

Werther je ludo zaljubljen, opčinjen Lottom, ne može to riječima opisati. Divi joj se i smatra ju idealnim ženskim likom. Zbog nje veliča i Wahlheim, grad u kojem bi se rado izgubio, grad koji mu pruža mir i utočište. U suprotnosti s tim mjestom nalazi se grad u koji ide s veleposlanikom. Tamo se osjeća loše, neshvaćen i odbačen i to ga frustrira. Sjećanja na Lottu samo se još više pojačavaju i jačaju: „Kako se isprazne sva moja osjetila; nema *nijednog* trenutka punine u srcu, *nijednog* časa blaženstva! ništa! baš ništa!” Baš ga silni uskliknici čine osobom u povišenom raspoloženju. Kad se vrati k Lotti još se više razočarao jer je ona sad već zaručena, stvarno se loše osjeća, bježi pa dolazi, čak i glasno počne govoriti o samoubojstvu, čak se Albert i ismijava. Ne može racionalno razmišljati o odnosima s Lottom i Albertom, sve je više ljut na situaciju u kojoj misli da baš on zaslužuje Lottu, a ne Albert. Pomalo zamijera i Lotti što se nemože ostaviti Alberta. Ne shvaća da ona Alberta bira jer joj on daje sigurnost i jako stoji na zemlji.

Tema fatalne ljubavi je prisutna u književnosti od pamtivjeka. Tako je i Petrarka pisao o idealnoj Lauri, a i prijan Lovro o svojoj Malvini, zbog nje je i napustio svećenstvo. Ljubav nas tjera na velike odluke, ponekad i pogrešne, a s druge strane svijet bez ljubavi bio bi otuđeni svijet. Zato je dobro da postoje romantični junaci.

Središnja tvrdnja: 2 boda (Oblikovana je središnja tvrdnja, ali kasnije prevladava prepričavanje.)

Argumentacija: 1 bod (Nema jasnih argumenata. Nema povezanosti s književnopovijesnim kontekstom.)

Povezanost teksta: 1 bod (Središnji odlomci nisu dobro oblikovani. Zaključak je neprikladan. Nedovoljna je međurečenična povezanost.)

Upotreba rječnika: 2 boda (Nema književnoteorijskih i književnopovijesnih pojmova u razradi.)

Pravopis i gramatika: 2 boda

Ukupno: **8 bodova**

ESEJ 4

Patnje mladog Werthera su najznačajniji roman njemačkog Romantizma došao iz književnog pokreta Sturm und Drang. Romantizam, suprotno Klasicizmu, ističe potpunu slobodu mašte i tematike, suprostavljajući se oblicima normalnog stvaralaštva. Romantizam je obilježen subjektivizmom i osjećajnosti, a ljudska emocija je izdignuta iznad svega. Romantični junaci osjećaju potpuni nesklad između sebe i svojih moralnih načela sa društvenim konvencijama tog vremena. Taj veliki nesklad izaziva osjećaj usamljenosti, promašaja, neshvaćenosti i odbačenosti kod lika. Baš je takav lik Werther koji je zaljubljen u Lottu i upravo ga osim osjećaja i neprihvaćenosti u društvu možemo smatrati romantističkim junakom.

Werther se svugdje osjeća odbačen i osamljen i stalno negdi bježi, a zapravo bježi sam od sebe i obveza koje mu život nameće, jer on nemože njih podnijeti. On je umjetnik i genijalac i umjetnička duša ga čini posebnim. Kao svi umjetnici je osjetljiv. Međutim zato jer je drugačiji od drugih on ne može normalno funkcionirati u društvu i osjeća se kao lutka na koncu s kojom upravljaju drugi, po njegovom mišljenju, lošiji i bezosjećajni ljudi „Sudjelujem u igri, odnosno igraju se sa mnom kao da sam lutka i ponekad uhvatim susjeda za drvenu ruku, pa se od jeze povučem.” Često ističe koliko se neshvaćen od svijeta osjeća; svjesan je da ljudi sve genijalce proglašavaju luđacima, i on zbog toga pada u depresiju i ne zna što će od sebe. Mada mnogo razmišlja o svojim postupcima na kraju uvijek postupi prema svojim osjećajima.

Taj bijeg u drugi grad i drugi posao uvjetovan je i bijegom od Lotte. Naime, on je opsijednut Lottom već nakon prvog susreta s njom. Idealizira ju što je pogotovo vidljivo kad gleda da se ona ophodi sa braćom i daje im kruha i ljubi ih. Ona je ljubav njegovog života i ona mu daje poticaj za stvaranje. Ali kad ona ne uzvraća ljubav, to ga pogađa i opet bježi i opet hysterizira i zapada u melankoliju i bezposličarenje i razmišlja o smrti i ubojstvu samog sebe. To bude na kraju i učinio. Baš se i u polaznom tekstu vidi da on voli razmišljati i da je u nekom povišenom raspoloženju. Stalno razmišlja o Lotti i uzbuđuje se. Oni su se poljubili, ali se ona sjetila da ima momka i onda je potjerala Werthera. Iako ju je on privlačio oženila se za ozbiljnog momka koji nije osjetljiv.

Goethe je bio pravi pisac Romantizma. Propagira čovjekov povratak prirodi i ujedinjenje s njom, a mislim da je njegov lik Werther djetinast jer ne želi prihvatiti stvarnost. Njegovo iskazivanje ljubavnih osjećaja prema Lotti više liči pozivu za pomoć nego nadi za sretnom budućnošću. Lotte se udala s ozbiljnim partnerom i tako si osigurala normalan život, za razliku od Werthera kome je sve neprilagodljivo.

Središnja tvrdnja: 2 boda (otklon od fokusa u trećemu odlomku)

Argumentacija: 1 bod (nema jasno oblikovanoga argumenta u trećemu odlomku, nema stilskih obilježja polaznih tekstova, nema konteksta, nema povezanosti s književnopovijesnim kontekstom)

Povezanost teksta: 1 bod (nejasna struktura središnjih odlomaka, nepovezane rečenice, neprikladan zaključak)

Upotreba rječnika: 1 bod (Nema književnoteorijskih i književnopovijesnih pojmova u razradi. U općemu rječniku ima puno pogrešaka.)

Pravopis i gramatika: 1 bod

Ukupno: 6 bodova

ESEJ 5

Gethe je spisatelj iz doba romantističkog pokreta i ima puno romana a najveći je onaj kojeg je pisa cijeli život, roman Patnje mladog Werthera. O tome ću baš govoriti – objasniti zašto je on junak romantičar.

Mladi pravnik Werther dođe u malen gradić u kojeg ga je poslala majka na rješenje nasljedstva. Kroz ladanjski bal upoznaje Lottu. Iako zna da je obećana s Albertom on se u nju zaljubljuje. Kad se Albert vrati s putovanja Werther se s njim sprijatelio i svo troje provode sretne dane uživajući u bezazlenoj društvenosti i prirodnim ljepotama gradske okolice. Za rođendan Werther dobiva jedno izdanje Homera kojeg obožava i vrpce iz Lottine haljine koju je nosila kad se upoznavaše. Wertherova ljubav prema Lotti svakim danom bivala je sve jača. Kako ne bi narušio sklad među zaručnicima Werther odlazi. Da bi zaboravio Lottu on postaje tajnik kod jenog diplomanta. Našavivši se u jednom visokom društvu biva povrjeđen. Jasno su mu pokazivali da je ne poželjan i on podnosi ostavku. Stupa u službu k jednom knezu, ali ju romantični mladić teško podnosi i uskoro napušta službu. Neuspjehom u pokušaju da nađe zadovoljstvo u poslu povećava se ljubav prema Lotti, koja se u među vremenu oženila za Alberta. Werther se vraća u gradić u kojem je upoznao Lottu. Stanje uskoro postaje ne izdrživo. Albert naslućuje Wertherovu ljubav prema Lotti, a ona počinje uviđati da niti njeni osjećaji nisu tako bezizazleni. Između Werthera i njegove okoline umnožavaju se ne sporazumi i Lotta bi se iz te situacije htijela izvući ali nezna kako. Ona naređuje Wertheru da nekoliko dana nedolazi. On razmišlja o samoubojstvu i sada izvršuje svoje posljedne pripreme. Vraća se još jednom Lotti i njihove se usne prvi put sjedinjavaju. Nakon trenutačnog zanosa ona se pribire i daje Wertheru do znanja da ga više neželji viditi. Werther posuđuje Albertov pištolj i iste noći izvršava samoubojstvo. Njegova smrt pobuđuje opću žalost.

Pokopan je na mjestu kojeg je sam izabrao, između dvje lipe na kraju posvećenog groblja. Na posljedni ga je počinak ispratila Lottina obitelj. Nosili su ga obrtnici, a svećenika nije bilo.

U trenutku objavljivanja, roman Patnje mladog Werthera izazvao je burne reakcije. Stekao je jednak broj poklonika, ali i jednak broj kuditelja. Poklonici su upravo u Wertheru prepoznali junaka i predstavnika epohe. Werther je postao simbol neizrečenog bola, potajnog nezadovoljstva, prezasićenosti životom, nesređenih odnosa prema svijetu, sukob prirode s građanskim institucijama. Prema njemu i njegovoj filozofiji oblikovan je cijeli životni stil i svjetonazor – Verterizam.

Središnja tvrdnja: 0 boda (prepričavanje djela u cjelini)

Argumentacija: 0 bod (prepričavanje djela u cjelini)

Povezanost teksta: Ne boduje se.

Upotreba rječnika: Ne boduje se.

Pravopis i gramatika: Ne boduje se.

Neispunjen zadatak